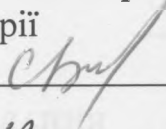
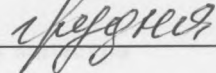

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Спеціальність 051 «Економіка»

Допускається до захисту
В.о.зав. кафедри економіки та економічної
теорії

 доцент Батажок С.Г.

«12» 2019 року

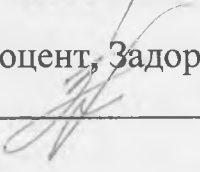
КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА МАГІСТРА

ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ЗЕМЕЛЬНИХ РЕСУРСІВ У СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ КИЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

(за матеріалами підприємств АПК Київської області)

Виконав Собко Владислав Олександрович

Керівник професор, Шуст Олена Анатоліївна

Рецензент доцент, Задорожна Руслана Павлівна

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет Економічний
Спеціальність 051 «Економіка»

Затверджую

Завідувач кафедри економіки та економічної теорії

С.М. 28. 09 / доцент, Гура А.М.
2018р.

ЗАВДАННЯ

на кваліфікаційну роботу магістра
Собка Владислава Олександровича

Тема «Підвищення ефективності використання земельних ресурсів у сільськогосподарських підприємствах Київської області (за матеріалами підприємств АПК Київської області)»

Затверджено наказом ректора № *998* від *28. 11. 2019*

Термін здачі студентом готової кваліфікаційної роботи в деканат: до «*17*» *12* 20*19*р.
Перелік питань, що розробляються в роботі.

1. Теоретичні основи раціонального управління земельними ресурсами сільського господарства
2. Дослідити сучасний стан використання земельних ресурсів Київщини
3. Напрями підвищення ефективності використання земельних ресурсів

Вихідні дані: матеріали Державної служби статистики України, матеріали незалежних опитувань, наукові праці із теми дослідження, нормативно-правові акти чинного законодавства

Календарний план виконання роботи

Етап виконання	Дата виконання етапу	Відмітка про виконання
Затвердження теми	жовтень 2018 р.	
Огляд літератури	жовтень 2018 р.	
Методична частина	листопад - грудень 2018р.	
Дослідницька частина	січень – вересень 2019 р.	
Оформлення роботи	жовтень 2019 р.	
Перевірка на плагіат	листопад 2019 р.	
Подання на рецензування	листопад 2019 р.	
Попередній розгляд на кафедрі	листопад 2019 р.	

Керівник кваліфікаційної роботи

Здобувач

Дата отримання завдання «*21*» *09* 20*18*р.

професор, Шуст О.А.

вчене звання, прізвище, ініціали

Собко В.О.

прізвище, ініціали

РЕФЕРАТ

Собко В.А. Підвищення ефективності використання земельних ресурсів у сільськогосподарських підприємствах Київської області

Досліджено сучасний стан використання земельних ресурсів в сільському господарстві Київської області, особливості побудови системи раціонального управління земельними ресурсами сільського господарства; вивчено сучасний досвід управління земельними ресурсами в сільському господарстві.

У ході дослідження застосовувалися методи: дедукції та індукції, порівняння, узагальнення, економіко-статистичний, розрахунково-аналітичний, нормативний, метод економічного аналізу.

Здійснено узагальнення даних про вплив природно-кліматичних та організаційно- економічних умов на землекористування в Київській області; проаналізовано склад та структуру земельних ресурсів в сільському господарстві області; виконано оцінку ефективності управління землекористуванням в сільському господарстві області.

Обґрунтовано основні напрямки вдосконалення механізму управління земельною реформою в області; запропоновано вдосконалену систему заходів ефективного управління охороною земельних ресурсів в сільськогосподарському виробництві.

Одержані результати можуть бути використані у практичній діяльності сільськогосподарських підприємств для підвищення ефективності використання земельних ресурсів

Кваліфікаційна робота магістра містить 112 сторінок, 20 таблиць, 5 рисунків, список використаних джерел із 92 найменувань, 5 додатків.

Ключові слова: земля, земельні ресурси, сільськогосподарські землі, ефективність, державне регулювання, земельна реформа

ANNOTATION

Sobko V. O. Improving the efficiency of land use in agricultural enterprises of Kyiv region

The current state of use of land resources in agriculture of the Kiev region, features of construction of system of rational management of land resources of agriculture are investigated; modern experience of land management in agriculture is studied.

The methods of deduction and induction, comparison, generalization, economic-statistical, computational-analytical, normative, method of economic analysis were applied during the research.

Generalization of data on the influence of natural and climatic and organizational and economic conditions on land use in the Kyiv region; composition and structure of land resources in agriculture of the region are analyzed; the evaluation of the efficiency of land management in agriculture of the region is made.

The basic directions of improvement of the mechanism of management of land reform in the region are substantiated; an improved system of measures for effective management of the protection of land resources in agricultural production is proposed.

The results obtained can be used in the practical activity of agricultural enterprises to increase the efficiency of land use.

Master's qualification work contains 112 pages, 20 tables, 5 drawings, a list of used sources of 92 titles, 5 appendices.

Keywords: land, land resources, agricultural land, efficiency, state regulation, land reform

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ РАЦІОНАЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ ЗЕМЕЛЬНИМИ РЕСУРСАМИ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА	8
1.1. Сутність земель у аграрному виробництві	8
1.2. Організація системи раціонального управління земельними ресурсами	15
1.3. Сучасні підходи до управління земельними ресурсами	28
Висновки до розділу 1	35
РОЗДІЛ 2. СУЧАСНИЙ СТАН ВИКОРИСТАННЯ ЗЕМЕЛЬНИХ РЕСУРСІВ КИЇВЩИНИ	36
2.1. Природні та організаційні умови системи землекористування Київської області	36
2.2. Забезпеченість земельними ресурсами підприємств, їх склад та структура	46
2.3. Ефективність використання землі у сільськогосподарському виробництві Київської області	53
Висновки до розділу 2	63
РОЗДІЛ 3 НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ЗЕМЕЛЬНИХ РЕСУРСІВ	66
3.1. Прискорення реалізації земельної реформи в області	66
3.2. Впровадження заходів охорони земель у сільськогосподарському виробництві	73
3.3. Державне управління в системі земельних відносин	80
Висновки до розділу 3	91
ВИСНОВКИ	94
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	97
ДОДАТКИ	107

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Закон України «Про оренду землі»: зі змінами і доповненнями, станом на 19.08.2008 р. // Книги для бізнесу, 2008. – 22 верес. (№38). – С. 111-124.
2. Закон України «Про охорону земель» // Все про бухгалтерський облік, 2004. – 28 грудня (№ 122). – С. 34-39.
3. Закон України «Про оцінку землі» // Все про бухгалтерський облік, 2004. – 28 грудня (№ 122). – С. 44-48.
4. Закон України «Про плату за землю»: зі змінами і доповненнями, станом на 19.08.2008 р. // Книги для бізнесу, 2008. – 22 верес. (№ 38). – С. 125-138.
5. Земельний кодекс України від 25.10.2001 р. № 2768-III: [зі змінами та доповненнями станом на 29.08.2012 р.) // Кодекси України, 2012. – № 9. – С. 3-142.
6. Постанова Кабінету Міністрів України від 26 квітня 2003 року № 621 «Про розроблення прогнозних і програмних документів економічного і соціального розвитку та складання проекту державного бюджету».
7. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Державної програми запобігання і боротьби з підтопленням земель» // Офіційний вісник України, 2004. – 14 травня (№17). – С. 54-64.
8. Постанова КМУ: «Деякі питання реалізації права власності на землю громадянами України» від 05.08.2009 р. // Урядовий кур'єр, 2009. – 23 грудня (№ 239). – С. 9-10.
9. Конституція України від 28.06.1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – С. 141.
10. Порядок ведення Державного земельного кадастру: затв. постановою Кабінету Міністрів України від 17.10.2012 р. № 1051 //

Офіційний вісник України, 2012. – № 89. – С. 184-205.

11. Авраменко Т.П. Земельні відносини та їх удосконалення на селі // Науковий вісник Національного аграрного університету, 2004. – № 76. – С. 167-171.

12. Андрійчук В.Г. Економіка аграрних підприємств. - 2-е вид. - К.: КНЕУ, 2004. – 624 с.

13. Бестанчук О. Особливості трансформації земельних відносин в умовах недосконалого інституціонального середовища // Економічний аналіз, 2012. – Вип. 10, Ч. 2. – С. 20-25.

14. Бестанчук О. Управління сільськогосподарським землекористуванням в умовах реформування земельних відносин // Організаційні та економічні проблеми розвитку муніципальних утворень: Збірник тез доповідей Міжнародної науково-практичної конференції. - Київ: Економічна думка, 2006. – С. 169-173.

15. Бобровський А.Л. Екологічний менеджмент: підручник. – Суми: Університетська книга, 2009. – 586 с.

16. Бойко Л.М. Організаційне регулювання земельних відносин у сільському господарстві / Л.М. Бойко // Економіка АПК. 2011. – № 11. – С. 15-19.

17. Бойко Л.М. Трансформація агроформувань як напрям удосконалення земельних відносин / Л.М. Бойко // Агроінком, 2011. – № 1-3. – С. 36-39.

18. Влох В.Г., Дубковецький С.В., Кияк Г.С., Онищук Д.М. Рослинництво: підручник / за ред. Влоха В.Г. – К.: Вища школа, 2005. – 382 с.

19. Дацій О. Концептуальні засади управління земельними ресурсами як основи просторового соціально-економічного розвитку України // Економіст, 2011. - №4. - С. 42-45.

20. Державна стратегія регіонального розвитку на період до 2017 року, затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 21 липня

2006 року № 1001;

21. Дудар В.Т. Вплив сучасного менеджменту на адаптацію аграрних підприємств до ринкових умов // Наука молода: збірник наукових праць Ради молодих вчених ТАНГ. - Київ, 2004. - Вип. 2. - С. 24-28.

22. Дудар Т.Г. Вчені економісти-аграрники консолідують сили на пріоритетні напрями розвитку сільського господарства // Економіка АПК, 2008. - № 5. - С. 30-33. Дусановський С.Л. Удосконалення економічного механізму господарювання в АПК. Київ, Економічна думка, 2005. 156 с.

23. Дудар Т., Жлуховська Л. Системний аналіз функціонування земельних відносин в аграрному секторі в умовах оренди земельних ділянок, часток (паїв): [Київська область] // Наукові записки Київського державного педагогічного університету імені В. Гнатюка. Серія: Економіка, 2006. - № 20. - С. 203-208.

24. Дусановський С.Л., Білан Є.М. Економічні основи розвитку АПК в ринкових умовах: монографія. - Київ: Економічна думка, 2003. - 198 с.

25. Дубровик А. Земельна реформа. Очіма практиків // День, 2012. - 23-24 берез. (№ 51-52). - С. 10-11.

26. Жлуховська Л. Вплив орендних відносин на оптимізацію землекористування в аграрних формуваннях: [Оренда земельних паїв сільськогосподарськими підприємствами Київської області] // Вісник Київського національного економічного університету, 2007. - жовтень-грудень (№ 4). - С. 38-43.

27. Задорожна Д.П. Формування землеволодінь і землекористувань сільськогосподарських підприємств / Д.П. Задорожна // Інноваційна економіка. 2007. - № 3. - С. 289-294.

28. Ігнатова О.А., Лахтіонова А.В. Ефективне управління земельними відносинами в Україні // Вісник Донецького університету економіки та права, 2010. - № 2. - С. 101-107.

29. Програма «Стратегія економічного та соціального розвитку Київської області на 2004-2017 роки», затверджена рішенням Київської

обласної ради від 8 грудня 2016 року № 354

30. Радченко Г. Раціональне використання земель: поняття та зміст // Персонал, 2005. - № 8. – С. 89-92.

31. Мартин А. Проблеми державного земельного кадастру в Україні: Ч. 1 / А. Мартин. – Режим доступу: <http://zsu.org.ua/publications/?id=35598>.

32. Месель-Веселяк В.Я. Форми господарювання в сільському господарстві України: результати, проблеми, вирішення / В.Я. Месель-Веселяк // Економіка АПК, 2012. - № 1. – С. 13-23.

33. Тимченко С. Земельна реформа під громадським контролем «Урядовий кур'єр» від 24 жовтня 2012 року режим доступу: <http://www.dazru.gov.ua/terra/control/uk/publish/artic>

34. Роїк М. В. Сучасні науково-обґрунтовані підходи до використання землі / М.В. Роїк. – К.: Видавництво «XXI вік» - «ТРУД-ГриПол», 2003. – 44 с.

35. Саблук П.Т., Кісіль М.І., Коденська М.Ю., Нетеса М.В., Саблук Р.П., Кожем'якіна М.Ю., Дишлюк О.А., Іванова Н.А., Єсипчук Т.П., Румик І.І. Інвестиційна привабливість аграрно-промислового виробництва регіонів України / За ред. М.І. Кісіля, М.Ю. Коденської. – К.: ННЦ ІАЕ, 2005. – 478 с.

36. Саблук П.Т. Розвиток земельних відносин в Україні / П.Т. Саблук. – К.: ННЦ ІАЕ, 2006. – 396 с.

37. Статистичний щорічник «Сільське господарство України» за 2018 р. // Державна служба статистики України: Відповідальний за випуск О.М. Прокопенко. – К.: – 2017. – 246 с.

38. Статистичний довідник «Сільськогосподарські товаровиробники Київської області в 2018 році» // Головне управління статистики в Київській області: Відповідальна за випуск Савчук В.І. – Київ: – 2017. – 80 с.

39. Статистичний щорічник «Сільське господарство України» за 2018 р. // Державна служба статистики України: Відповідальний за випуск О.М. Прокопенко. – К.: – 2017. – 246 с.

40. Статистичний бюлетень «Площі, валові збори та урожайність

сільськогосподарських культур, плодів, ягід та винограду в 2018 році» // Головне управління статистики в Київській області: Відповідальна за випуск Савчук В.І. – Київ: – 2017. – 82 с.

41. Статистичний щорічник України за 2018 рік / за ред. І.М. Жук. – К.: Август Трейд, 2017. – 574 с.

42. Степчин М.В. Забезпечення сталого землекористування на сучасному етапі аграрної реформи / М.В. Степчин // Економіка АПК. 2004. - № 5. – С. 11-17.

43. Ступень М.Г. Теоретичні основи державного земельного кадастру: Навч. посібник / М.Г. Ступень, Р.Й. Гулько, О.Я. Микула та ін.; За заг. ред. М.Г. Ступеня. – 2-ге видання, стереотипне. – Львів: «Новий Світ-2000», 2006.– 336 с.

44. Ступень Михайло, Таратула Руслана. Аналіз основних тенденцій у системі землекористування і землеволодіння у передгірській та гірській зонах Карпат // Економіст, 2010. - №12. – С. 55-56.

45. Третьяк А.М. Земельні ресурси України та їх використання / А.М.Третьяк, Д.І.Бамбіндра. – К.: ТОВ «ЦЗРУ», 2003. – 143 с.

46. Управління земельними ресурсами / [Горлачук В.В., В'юн В.Г., Сохнич А.Я.]; за ред. В.Г. В'юна. – Миколаїв, 2002. – 316 с.

47. Федорченко М. Досвід і тенденції розвитку земельно-кадастрових систем в країнах світу і перспективи України / М. Федорченко // ІРЦ «Реформування земельних відносин в Україні». – Режим доступу: <http://myland.org.ua/index.php?id=446&lang=uk>.

48. Харченко О.В. Основи програмування врожаїв сільськогосподарських культур: Навчальний посібник. - 2-е вид. - Суми: ВТД «Університетська книга», 2003. - 296 с.

49. Хвесик М.А., Голян В.А., Крисак А.І. Інституціональні трансформації та фінансово-економічне регулювання землекористування в Україні: монографія. – К.: Кондор, 2008. – 522 с.

50. Нестеренко Г.Б. Консолідація земель як один із заходів

удосконалення структури землеволодінь / Г.Б. Нестеренко, Г.І. Красовська // Науковий вісник. Національний лісотехнічний університет України. – 2011. – Вип. 21.1. – С. 235-243.

51. Можливості консолідації земель в Україні: земельний (іпотечний) банк та ринок земель // Національна асоціація сільськогосподарських дорадчих служб України. – [Електронний ресурс]. – [Режим доступу]: <http://www.dorada/org.ua/nevs>.

52. Ткачук Л.В. Консолідація земель: ефективне використання та охорона в умовах трансформації земельних відносин: монографія / Л.В. Ткачук. – Львів : Вид-во Львівського НАУ, 2009. – 249 с.

53. Інформація з офіційного сайту Державного агентства земельних ресурсів України [Електронний ресурс]. – [Режим доступу]: http://www.dazru.gov.ua/terra/control/ru/publish/article?art_id=137607&cat_id=37750.

54. Лисенко Ю.Г. Організаційно-економічний механізм управління підприємством / Ю.Г. Лисенко, П.В. Єгоров // Економіка України 1997. – № 1. – С. 83-86.

55. Третяк А.М. Теоретичні основи землеустрою / А.М. Третяк. – К. : ІЗУ УААН, 2002. – 152 с.

56. Бойко Л.М. Трансформація відносин власності та ефективність використання сільськогосподарських угідь в Україні / Л.М. Бойко // Вісник ХНТУСГ імені Петра Василенка: Економічні науки. Вип. 98. – Київ: ХНТУСГ, 2010. – С. 130–137.

57. Слипченко С.А. Право доверительной собственности / С.А. Слипченко. – Харьков: Консум, 2000. – 176 с.

58. Світовий досвід застосування різних прав власності на нерухомість [Електронний ресурс] / О.С. Петраковська, Ю.О. Тацій // Наукові праці Донецького національного технічного університету. Серія: Гірничо-геологічна. Випуск 12 (173), 2010 р. – С. 164-169.– [Режим доступу]: http://www.nbuu.gov.ua/portal/natural/Npdntu_gg/2010_12/articles%5Cpetrak

[ovska.pdf](#)

59. Природно-ресурсна сфера України: проблеми сталого розвитку та трансформацій / Під заг. редакцією чл.-кор. НАН України Б.М. Данилишина. – К.: ЗАТ “Нічлава”, 2006. – 704 с.

60. Філаткін С.М. Правове регулювання та сучасний стан розвитку орендних земельних відносин в Україні / С.М. Філаткін // Агроінком. – 2011. – № 4-6. – С. 45-47.

61. Федоров М.М. Земельна реформа і розвиток ринкових земельних відносин / М.М. Федоров // Економіка АПК. – 2011. – № 7. – С. 55–60.

62. Філаткін С.М. Розвиток орендних земельних відносин в Україні / С.М. Філаткін. [Електронний ресурс]. – [Режим доступу]: http://confiarv.at.ua/publ/konf_20_21_zhovtnia_2011_r/sekcija_5_ekonomich_ni_nauki/rozhvitok_orendnikh_zemelnikh_vidnosin_v_ukrajini/23-1-0-1179.

63. Кошкалда И. В. Земельная реформа в системе факторов перехода к социально ориентированным рыночным отношениям [Текст] / И. В. Кошкалда // Молодой ученый. – 2012. – № 12. – С. 226-229.

64. Економіка сільського господарства: навч. посібник / Збарський В.К., Мацибора В.І., Чалий А.А. та ін.; За ред. В.К. Збарського і В.І. Мацибори. – К.: Каравела, 2009. – 264 с.

65. Сафронська І.М. Кількісне визначення якості впливу системи факторів на ефективність використання земель: оцінно-ситуаційний підхід / І.М. Сафронська. // Проблеми економіки агропромислового комплексу і формування його кадрового потенціалу: колект. монографія: У 2 т. – Т.1 / За ред. П.Т. Саблука, В.Я. Амбросова, Г.Є. Мазнева. – К.: ІАЕ, 2001. – С. 273– 275.

66. Статистичний щорічник України за 2015 р. / За редакцією О.Г. Осауленка. – К.: Державний комітет статистики України, 2016. – 54 с.

67. Присяжнюк М.В. Соціально-економічне обґрунтування та фінансове забезпечення нарощування зерновиробництва: Наукове обґрунтування інтенсифікації виробництва зерна в Україні / М.В.

Присяжнюк / Виступи науковців на засіданні Президії Національної академії аграрних наук України 27 липня 2011 р. – К.: Аграрна наука, 2011. – С. 3-15.

68. Управління земельними ресурсами: навчальний посібник / В.В. Горлачук, В.Г. В'юн, А.Я. Сохнич; За ред. В.Г. В'юна. – Миколаїв: Вид-во МФ НаУКМА, 2002. – 316 с.

69. Екологічний атлас Київської області / Гол. ред. А.В. Гриценко. – Х.: Київська обласна державна адміністрація. УкрНДІЕП, 2005. – 80 с.

70. Земельні відносини в Україні: збірник інформаційно-аналітичних матеріалів (1991-2010 рр.) / В.П. Горбулін, Л.Д. Греков, А.Д. Юрченко [та ін.]; за загал. ред. В.П. Горбуліна. – Вид. 2-ге, переробл. та допов. – К.: Істина, 2010. – 136 с.

71. Земельний фонд України: Інформація з сайту Державного агентства земельних ресурсів України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://land.gov.ua/zvitnist/statystyka/104693-zemelnyi-fond-ukrainy-stanom-na-1-sichnia-2013-roku-ta-dynamika-ioho-zmin-v-porivnianni-z-danymy-na-1-sichnia-2012-rokiv.html>

72. Київська область у 2011 році (статистичний щорічник) / За ред. О.М. Мамонтової. – Х.: ТОВ “Золоті сторінки”, 2012. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://uprstat.kharkov.ukrtel.net>

73. Савченко Т.І. Шляхи підвищення економічної ефективності використання землі в сільському господарстві / Т.І. Савченко // Вісник Степу. Науковий збірник. Вип. 7. – Кіровоград: “Код”, 2010. – С. 295-301.

74. Мартин А.Г. Актуалізація показників нормативної грошової оцінки земель сільськогосподарського призначення / А.Г. Мартин // Землевпорядний вісник. – № 6. – 2011. – С. 32-37.

75. Савченко Т.І. Економічний механізм управління земельними ресурсами в контексті удосконалення земельних відносин в Київській області / Т.І. Савченко // Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія “Економіка та менеджмент”, вип. 9/1 – С.: СНАУ, 2010. – С. 143- 150.

76. Валова продукція сільського господарства України за 2013 рік (у постійних цінах 2010 р.): Статистичний бюлетень / Відп. за випуск О.М. Прокопенко. – К.: Державна служба статистики України, 2013. – 24 с.

77. Иванов А.И. Методологические основы устойчивого развития аграрного сектора / А.И. Иванов, А.С. Пономарева // Вестник МГТУ. Экономические и социальные перемены: факты, тенденции, прогноз. – Мурманск: МГТУ, 2011. – С. 109-121.

78. Яковлева Н.А. Экономические основы повышения устойчивости и прогнозирование производства зерна: На материалах Орловской области: автореферат дис. ... канд. эконом. наук: 08.00.05 / Орлов. гос. аграр. ун-т. – Орел, 2006. – 23 с.

79. Тимошевська Т.І. Сталий розвиток сільськогосподарських підприємств в контексті підвищення ефективності використання земельних ресурсів / Т.І. Тимошевська // Всеукраїнський науково-виробничий журнал “Сталий розвиток економіки”, № 7’2012 [17]. – Хмельницький: ПВНЗ “Університет економіки і підприємництва”, 2012. – С. 205-211.

80. Горлачук В.В. Наукові основи управління земельними ресурсами / В.В. Горлачук, В.Г. В’юн, А.Я. Сохнич. – Львів: Українські технології, 2002. – 76 с.

81. Формування ринку земель в Україні / В.П. Галушко, Ю.Д. Білик, А.С. Даниленко та ін.; за ред. А.С. Даниленка, Ю.Д. Білик – 2-ге вид. – К.: Урожай, 2006. – 277 с.

82. Добряк Д.С. Теоретичні засади сталого розвитку землекористування у сільському господарстві / Д.С. Добряк, А.Г. Тихонов, Н.В. Гребенюк. – К.: Урожай, 2004. – 136 с.

83. Саблук П.Т. Розвиток земельних відносин в Україні / П.Т. Саблук. – К.: ННЦ ІАЕ, 2006. – 396 с.

84. Сохнич А.Я. Наукові і методичні основи управління земельними ресурсами: [монографія] / за ред. д. е. н. А.Я. Сохнича. – Львів: Українські технології, 2007. – 237 с.